

САНАА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБҮН
ХАҢЫАТА

ХАҢЫАТ
1831 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 135 (7520) © Сэтнннн 13 күнэ, Субуота © Сманата 25 солкуобай

Улууска нэлэр, 1994
сыл бастагы агартар
ини бэчээкэ суруттар
ры болдыо сэтнннн 10
күнүнэн түмүктөнө.

Урунку сымаларга көгү-
нэ-көдүгүлэ нэрлэти араас
хаһыаттарга, сурунааллар-
га суруттарар эбэт буол-
лахпытна, быйыл—буна-
тын атын хартыына. Ол
маннык сымаларлардан
көстөр. Бүгүн улуус үр-
дүнэн урункута «эбэт»
буоллар, «Известия» нур-
дук хаһыаты хас эмэ сүү-
бүнэн ааһааччы суруттар-
ран ааһааччылар. Оттон
кэлэр сылга баара-суога 7
күнн иллитигэр ылыаба.
Ама, даҕаны сымалар үр-
дүтүн иһин, олус арылах.
Аны, аатырар-суолуулар
«Комсомольская правда»
хаһыакка—24, «Трудна»

Бэчээкэ суруттуу АХСААННААХ ХОНУК ХААЛЛА

—20, «Аргументы и фак-
ты» дизайн — 313 экзе-
мпляр. Оттон сурунааллар-
тан одотуттан одонноругар
тинийэ сөбүлээн көрөр,
ааһар сурунаалыгыгар
«Огонекка» эмиз улуус
үрдүнэн 20 күнн сурут-
тарбыт. Атыттары эа да
барыллыбат.

Улуус, республика ба-
чээтигэр суруттарыы бол-
дыо ахсааннаах хонук
хаалла—сэтнннн 20 кү-
нүнэн түмүктөнөхтөөх.
Сэтнннн 10 күнүвэр
турутууна «Саха сир-
гэр»—2887, «Республика
Саха» хаһыакка—160, «Са-
хаадаба»—1406 экзе-

мпляр суруттуу, мытыллы-
на.

«Сага олоххо» бу күн-
нэргэ суруттарыы салгы
мытылла турар. Ситэтэ
2854 экземпляр сурутту-
луна. Суруттар иллитэр
тиэтэһэхтэрин наада. От-
тон суруттууу ытааччы-
лар, кырдыга, олус су-
дургута суох түбүктэри-
гэр бу түмүктөнөхтөөх
кэмнэригэр өссө тэптэн
үлэтиллэригэр баарбыт.
Баарбыттарын үрдүнэн
үнтөн-харчыттан олуйта-
ран суруйтарбакка сыл-
дыр ааһааччыларбытыгар
өссө да биэр толору нэ-

диэла баар.

Олохпур уларыһыла-
рын, ситиһилэрин, түктэ-
ри да оруттэрин дыһы
баарынан итэтиһэлэхтик
күн аайы билиһиннэрэч-
чинэн хаһыат буолар.

Саха мата кыһыгыгы
иһэлэһэ дойду, улуус
сонуннарын уу сахалыы
тыһыан ааһар хаһыаттар-
ыттан сирэра-талара да
суоһу нэрлэтэ. Биирдэ
санаан көрдөххө, күн аа-
йы үрдүү турар сыналла-
рынан сымаларга, биир-
күнн хаһыаты суруттар-
ыахха сөп ээ. Сонуну,
сананы нэр дьон уоһут-
тан истэриннэрэр бэйэ
дыһаар-уоннар сыта-тура
сымалыдан ааһарыгэр ор-
дук буолбат дуо?

П. СЫРОВАТСКАЯ.

Сэтнннн 15 күнэ—Тыа хаһаайыстыбатын
үлэһиттэрин күнэ

РЕФОРМА БАСТАКЫ ТҮҮҮМЭБЭ

Тыа хаһаайыстыбатын
реформалааһын диригитир.
Маныаха бастагы түбүмүх,
сурунууу, түмүктөнө.
Бу күннэ урунку совхоз-
тар хаһаайыһынааһын сага
структуратын ылынан ба-
һын бэйэ салайыһытыгар
илитиктэр.

Саха Республикатыгар
300-чөөк туспа хаһаайыс-
тыба, ол иһигэр 55 совхоз
176 коллективнай пред-
приятие, 8 агрофирма, 5
сылгы заводы, 2000 кур-
дук биирдиктэн хаһаайыс-
тыба, 2579 бааһынай ха-
һаайыстыбалара үлэтиллэ-
лэр, Чуолаан, билиги
улууска 1 совхоз, 10 та-
баарыстыба, 9 бааһынай
хаһаайыстыбаларын асо-
циацията, киһилэр истэри-
лэн 241 биирдиктэн ха-
һаайыстыба баар буолла-
лар.

Агропромышленнай ком-
плекс, тыа хаһаайыстыба-
тын 2,5 тыһ. үлэһиттэрэ
бэйэлэрин профессиональ-
най бырааһынныктарын
үлэбэ-хамаска ситиһи-
лээх көрсөллөр. Ол курдук,
табаарыстыбалар 2683
тонна эти, 6—6,5 тыһ.
тонна үүтү туттардылар,
аспыт сыллаахытааһар эт
700 тоннанан элбэх.

Ону тэнэ хаһа да сыл-
лардааһар элбэх—800
тонна—бурдук атыллына.
Туорахтаах културалар
2195 гектартан комуллан,
гектартан ортотунан 12,2
центнер бурдук ылыһына.
Ол иһигэр «Агро» асо-
циация көрдөрүүтө 15,6

итнэннэ Хатылы табаарыс-
тыба иһигэр күнэ 13,9
центнер буолла. Гектартан
ортотунан 115-тин цент-
нер хаппыста үүнүүтэ
ылыһына. Хортуонпуйу
үүннэригэр 7 коллектив-
дэригэр, Олор истэри-
гэр Чакырга, Хахыаха,
Болутурга ылыһылар.

Сыл аспыт ыдыгаргар
коллективнай хаһаайыс-
тыбаларынан, табаарыс-
тыбаларынан 541 мөл. солк.
үүт уонна эт батарылын-
на.

Сир реформата бу тө-
рүт үлэбэ сыһыны ула-
рытта. Быйыл сайын тыа
хаһаайыстыбатын управ-
лениетын кытта дуога-
бардаһан, чааһынайдар
уонна бааһынайдар 150
км күрүө тутуһулар, 33
гектарга ходоһаны төрдүт-
төн тускардылар, 122
гектар бааһынааһы оҕор-
дулар. Бырайыактаах
үлэлэртэн бэдэрэччир
күүһүнэн 250 гектар сир
оҕоһулуна.

Хаһаайыстыбаларга, чаа-
һынай секторга 24,5 тыһ.
ынах сүөһү, 11 тыһ. сыл-
гы кыстаан турар. Аас-
пыт иһин сылы ырытан
көрдөххө, төһө эмэ ку-
раан сыллар буолбутта-
рын үрдүнэн, бааһынай
уонна чааһынай секторга
сүөһү-ас элбик турар.

Ол иһигэр табаарыс-
тыбаларга 7 тыһ., бааһы-
най хаһаайыстыбаларыгар
5,6 тыһ., чааһынайдарга
12-13 тыһ. ынах сүөһү-
лээхтэр. Эти маасебай

туттарыыга анаан 2000
ынах сүөһү уонна 1800
сылгы өлөрүллэ сылдыар.
Сыл 9 ыйыгар коллектив-
най хаһаайыстыбалар уон-
на табаарыстыбалар 541
мөл. солк. үүтү уонна эти
батардылар.

Үүнэн иһэр инфляция
тыа сиригэр реформа
мытыллытын харгыс-
тыра мэлдьэһиллэбэт.
Кредити туһаныы 1,5
млрд. солк. тэннэтэ.
Итинтэн бааһынай хаһа-
йыстыбалара 521 мөл.
солк. туһанылар. Уоп-
сай ороскуоттар 689
мөл. солк. тиэрдиһэн,
217 мөл. солк. нөһөтү
сүктүбүт. Арай, «Мы-
ндааһы» табаарыстыба
6 мөл. солк. курдук ба-
рыстаах иһэр. Сыл түмү-
гүнэн хаһаайыстыбалар
нөһөттөрө 400—500
мөл. солк. тиниэр саба-
даланар. Ороскуоттар
улахан агартара тиэйэр-
таһар үлэлэргэ таһаарыл-
лар. Быйыл да тастан 11
тыһ. тонна от тиэлиһтэ-
бэ турар. Онон киһикитин
уйгубут төрүтүгэр—сир
оҕорууга, туһаныыга
болдымо күүһүрүөхтөөх.

Түгүһүнэн туһанаан,
агропромышленнай комп-
лексе тыа хаһаайыстыба-
ты үлэһиттэрин профес-
сиональнай бырааһын-
ныктарынан эрдэлээн
туран, бу уустун кэмгэ
бары сага саалааһыныгар
гар ситиһилэри баарбыт.
Тыа хаһаайыстыбатын
управления.

Бүгүн—улуус рыногар

Эт-үүт комбината нэ-
һилиһиннэрэ ынах этин
уонна эмиз ынах иһигэр
набору иһигэр аты-
лыа. Маныа комбинат өс-
сө убаһа этин киһилэри
2300 солкуобайга аты-
га таһаарыа диян буолар.
Нэһиликтэртэн кинэр
бааһынайдар уонна биир-
диктэн да дьон эти хото
атылыһар санаалаахтар,
атылларан сыанатын ба-
һалара биллэрлэр.

П. СЫРОВАТСКАЯ.

ДЬАХТАЛЛАР, ТҮМСҮӨБҮН!

Саха Республикатын правительствотын
циллара иһигэр түүх үлэ мытыллы-
бу дьыл ыам ыйын 5 күнүвэр 396 №
бытын нэһигир стендалэри, нэһиликтэ-
дээх уурааһар олоһурун, улууска дьа-
һыттарын, үлэһиттэрин көрдөрөр аль-
кэргэн, дьахтар уонна ыччат кыһалла-
рынан, проблемаларынан дьахтарлар
дьахталларын оҕоһуларын көрдөрүөхтө-
хамнастаах үлэһиттэр аналларын ту-
һунаан улуус дьахталларын дьаһала та-
һыста. Онон бары нэһиликтэр дьахтал-
ларын баһылыктара бу уталыһыллыбат
үлэбэ сөптөөх кадрдары аттараннар, сүү-
мэрдэһинэр туруоруохтаахтар.

Муһунах иһигэр күнүгэр сага аһааһыт
үлэһиттэргэ семинар мытыллыа. Семина-
ры республика правительствотыттан ту-
һааннаах салаһар үлэһиттэр иһигэр ы-
тыахтара.

Улуус дьахталлары аһа уоту араа-
чылыһар, иһэ буолар аһааһытын үрдүнэн
туһаан туһааһыт, иһигэр хаһаанка,
диоммуттар-сэргэһиттэр тирах буолар
туһуттан сомоллоһуоһун, түмсүөһүн
диян ытырабын.

В. ПИНИГИНА.

Улуус дьахталларын дьахтар, дьаһ-
кэргэн көмүскэллэргэ уонна демогра-
фической политикада отделын на-
чалыһа.

Саха Республикатын Сокуону
таһаарар Мунһааһын (Ил Түмэн)
депутаттарын талыыга аһааһыт
быһыбар хампаанньатыгар

«СИР» ПАРТИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ПЛАТФОРМАТА

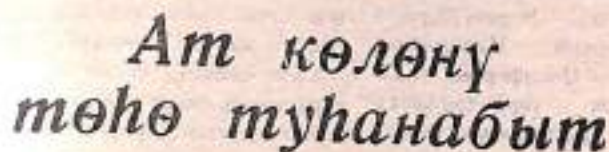
Бастагыта, хас биирдик киһи, хас биирдик тыа
мытын гражданскай бырааһын уонна көнүлүн ко-
мүскэллэһи. Ол аата государствено көмөтүгэр уонна
хас биирдик киһи, тыа ыла бэйэти үлэтигэр,
дьоһурутар, талааныгар, билиитигэр-көрүүтүгэр
суоттанал, тус бэйэтин уонна дьаһ кэргэнин иһи-
тигэринэн салайтаран бааһыт-тоттук, сэмэлээхтик,
көмүллүк олоһорго дьулуһуутугар көмөлөһүү. Иһи-
тигэр экономическай төрүтүнэн бааһыт-дуолга, сиргэ-
уонна уонна өй-санаа талааныгар чааһынай бас би-
лиһин олохтооһун буолар. Чааһынай бас билиһи—
бүгүнкү киһи социальнай көмүскэлэ, кэмэбэ сага
омук цивилизованнай сайдыытын суола.

Иһигэр, Саха Республикатын территориятыгар
социальнай тэг буолууну хааччыһыт. Ол аата хап-
пын баһарар гражданын, дьаһ кэргэн, омууттан
тутулута суох, республика ханын баһарар нэһи-
лигэр уонна улуубугар, бөһүөлгэргэ уонна куора-
тыгар олоһурун иһин, тэг социальнай харыскал-
лаах, государственнай көмүскэллээх буолуутун си-
тиһин. Промышленности рабачай кылаас бөһүтүн
иһигэрин политическай, экономическай забастов-
калары оҕорон көмүскэлэр, оттон тыа дьонно ры-
нокка ханын даҕаны тэргэһиннээх көмүскэлэ суох
хаалла. Көмүскэлэр даҕаны ынада суох. Онон тыа
олохтоохторо түргэнигэр дьадаһан эрэллэр. Ол
иһин тыа сирин олоһун иһигэр куорат уонна про-
мышленнай оройуоннар таһыныгаргар өрө таһаарар
сорук сокуонунан арааһылаһан кэрчигэти уту-
наахтык уонна суһалтык баһаарыллыахтаах.

Усүһэ, Саха Республикатын экономическай суве-
ренигэтигэр бөһүтүтүт. Саха сирин тыһыс айылгыта
иһигэр олоһор норуоттары түмэр, сомоллоһуу-
бир быстыбат тыһыныһар айылгылаах. Олохтоох
норуоттарга уонна киһилэри кытта биир историчес-
кай дьылбаһааһыт бары атын омууттарга билиһи
хотугу республикабыт—уопсай дьаһыт. Республика
политическай, правовой көнүл ылыһыта рынокка
киһин бастагы кэрчигэ нэһигэр нэһилиһиннэрэ бары
араһыттан суон дурдатынан, халыһа хаххатынан
буолла. Салгы иһигэр, государственной, эконо-
мическай өртүнэн бөһүтүтүт соруга турар. Ол ба-
һа иһигэрингэр туһулаһыт күннэтэ үрдүк таһа-
рыһылаах көдүүтэһэх үлэһит, ырааһы өтө көрөр,
толкуйдаһыт экономическай политикадан ситиһил-
лэр.

Күндү быһыбардааччылар! Саха Республикатын
«Сир» партията ураты уустук, эппиэттээх демокра-
тической быһыбарда буолаары турдаһтарына бэйэ-
тин политическай платформатын бары быһыбардаач-
чыларга билиһиннэрэн турар. Саха Республикатын
Сокуону таһаарар Мунһааһын (Ил Түмэн) депута-
тарыгар партиаттан турбут уонна иһин платформа-
тын сүрүннээн билиһинэр атын даҕаны кандидаттары
тэргэһиннээхтик өйүүргүтүгэр, быһыбарга активнай-
дык кытан гражданакай иһигитин ыраас суобас-
кыһынан, үтүө көнүлгүтүнэн толорурутутугар ыты-
рар.

«Сир» партия политическаа.

Мargarита СИВЦЕВА,
СР ГССФ Чурапчы
улуусугар боломуочу-
найа

Хайан эра бийр скульптор: «Аан дойдү скульптордара Миселанджело птордара Давидын ууһ илгитин тымара тэбэрин тухары кыһалбата суох утуһа сатыһ суохтаалтар», — диэбитигэр дылы, саха сурууһааччылара Ойуу (Вутууһун 4-с ств. көр).

Варвара СЛЕПЦОВА,
Саха Республикатын
үтүүлээх учуутала,
Чыаппара 30h.

X X X

X X X

—Саха сиригэр физкультурнай хамсааһын 70 сылын көрсө—
Ыччат, туризм, физическай культура уонна **ЭДЭР ЭРЧИМНИЙИН ЭНЭРДЭҤЭН**

Дмитрий ЭВЕРСТОВ,
учуутал, Саха Республи-
катын спордун маастара,
конференция делегата.

Биллэрцлэл

X X X

Комбанк коллектива
Макарова Ася Егоров-
нага таптыыр ийгэ
МАКАРОВА
Евдокия Максимовна
элбүтүнэн диниң ку-
турганын тиэрдэр.

Зарегистрирована Саха (Якутской) региональной инспекцией по защите свободы печати и массовой информации.

Чурапчинская улусная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполи-
графиздат». с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано в печать 10. XI. 16 г. (гр. 18 ч. 00 м.).